

Zapad Banka

**P R A V I L A
ZA OBAVLJANJE INVESTICIONIH USLUGA I
AKTIVNOSTI I POMOĆNIH USLUGA
U ZAPAD BANCII AD – OVLAŠĆENOJ KREDITNOJ
INSTITUCIJI**

Podgorica, decembar 2023. godine

*Pravila za obavljanje investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga
u Zapad banci AD – ovlaštenoj kreditnoj instituciji*

Ovaj dokument sadrži povjerljive poslovne informacije Zapad banke AD Podgorica (u daljem tekstu: "Banka"). Fotokopiranje dokumenta, njegovo skeniranje ili umnožavanje na drugi način nije dozvoljeno, osim kada to dozvoljava utvrđeni stepen tajnosti dokumenta. Izuzetno, dokument se može učiniti dostupnim ukoliko se prethodno obezbijedi Izjava ili Ugovor o povjerljivosti. Subjekti koji imaju zakonom utvrđeno ovlaštenje vršenja uvida u sadržinu ovog dokumenta i izrade njegovih prepisa, dokument ne mogu objelodaniti trećim licima i mogu ga koristiti isključivo u svrhe obavljanja posla.

INFORMACIJE		
Dokument pripremio/la <i>(ime, prezime, funkcija/organizaciona jedinica)</i>	Marko Đurišić, direktor Sektora upravljanja sredstvima Milena Ljumović, rukovodilac Službe investicionih usluga	
Dokument usvojio/la <i>(organ upravljanja)</i>	UPRAVNI ODBOR	
Saglasnost na dokument dao/la <i>(organ upravljanja)</i>	N/A	
Odgovornost u pogledu tumačenja <i>(ime, prezime, funkcija/organizaciona jedinica)</i>	Marko Đurišić, direktor Sektora upravljanja sredstvima Milena Ljumović, rukovodilac Službe investicionih usluga	
Obavezna godišnja revizija dokumenta <i>(DA/NE)</i>	NE	
DISTRIBUCIJA DOKUMENTA		
Stepen tajnosti	INTERNO	
Kritičnost podataka	MALA	
Osjetljivost podataka	MALA	
Način distribucije dokumenta	DMS - Interna akta	
Adresati dokumenta	Zaposlenima	
VERZIJA DOKUMENTA		
Verzija	Datum	Opis promjene
1.	19.12.2023.	Donošenje dokumenta
2.		

SADRŽAJ

(I) PREDMET	4
(II) DEFINICIJE POJMOVA.....	4
(III) DJELATNOST BANKE	7
(IV) RIZICI U POSLOVANJU SA FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA	7
(V) OBAVEZE BANKE I KLIJENATA I MEĐUSOBNA KOMUNIKACIJA	13
(VI) NALOZI KLIJENATA	18
Trgovanje na inostranim tržištima	22
Upravljanje portfeljem za klijenta	22
Investiciono savjetovanje	26
Pomoćne usluge i aktivnosti	27
(VII) KATEGORIZACIJA KLIJENATA	30
(VIII) NAKNADE	30
(IX) OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI	30
(X) SUKOB INTERESA.....	32
(XI) RJEŠAVANJE SPOROVA	33
(XII) ZAVRŠNE ODREDBE.....	33

(I) PREDMET

Član 1.

Pravilima za obavljanje investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga u Zapad banci AD Podgorica – ovlašćenoj kreditnoj instituciji (u daljem tekstu: Pravila) utvrđuju se usluge i aktivnosti koje obavlja Služba investicionih usluga u Sektoru upravljanja sredstvima Zapad banke AD Podgorica – ovlašćene kreditne institucije za obavljanje investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga, uslovi i način obavljanja ovih aktivnosti, kao i druga pitanja o radu Službe investicionih usluga, a u vezi sa navedenim poslovima.

(II) DEFINICIJE POJMOVA

Član 2.

U ovim Pravilima navedeni izrazi imaju sljedeće značenje:

- Zapad banka AD Podgorica – u daljem tekstu: Banka.
- nalog – izjava volje klijenta upućena Službi da za njega (u svoje ime i za račun klijenta) kupi ili proda finansijske instrumente. Prihvatanjem naloga Služba se obavezuje da će preduzeti radnje s ciljem zaključivanja Opšteg ugovora o pružanju investicionih usluga i aktivnosti u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji, a klijent se obavezuje da će za obavljanje tih poslova platiti naknadu.
- klijent ili nalogodavac – domaća ili strana pravna ili fizička lica, odnosno drugi uređeni oblik bez pravnog oblika, s kojom Zapad banka AD Podgorica direktno ili po ovlašćenom zastupniku, u skladu sa važećim propisima, sklapa Opšti ugovor o pružanju investicionih usluga i aktivnosti u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji, a kojim se ovlašćuje Banka da u svoje ime, a za račun klijenta obavi određeni posao sa finansijskim instrumentima.
- finansijski instrument – označava finansijski instrument na način kako je isti definisan Zakonom o tržištu kapitala.
- regulisano tržište - multilateralni sistem kojim upravlja organizator tržišta, koji obezbjeđuje uslove za spajanje višestrukih interesa trećih lica za zaključivanje ugovora o kupoprodaji finansijskih instrumenata uključenih u trgovanje po pravilima tog sistema, koje posluje kontinuirano u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala.
- CKDD - Centralno klirinško depozitarno društvo AD Podgorica.
- Politika izvršavanja naloga klijenata Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije – interni akt Banke koji propisuje kriterijume, elemente, postupke, mjere i mjesta izvršavanja naloga, koji omogućavaju postizanje najpovoljnijeg ishoda za klijenta.

- Pravila o kategorizaciji klijenata Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije – interni akt Banke koji propisuje mjere i postupke za kategorizaciju klijenata na kvalifikovane, profesionalne i male investitore u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala i odgovarajućim podzakonskim aktima.
- Pravilnik o postupanju po prigovorima klijenata Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije – interni akt Banke koji propisuje način postupanja po prigovorima klijenata Službe investicionih usluga;
- Procedura izbora i kontinuiranog nadzora trećih strana za poslove iz nadležnosti Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije – interni akt Banke koji propisuje mjere i postupke prilikom izbora i kontinuiranog nadzora trećih strana za realizaciju poslova iz nadležnosti Službe investicionih usluga.
- Zahtjev za otvaranje investicionog računa u Zapad banci – ovlašćenoj kreditnoj instituciji – interni akt Banke koji klijent popunjava prilikom apliciranja za otvaranje investicionog računa.
- Upitnik Službe investicionih usluga „Upoznaj svog klijenta“ – interni akt Banke koji klijent popunjava prilikom otvaranja investicionog računa i na osnovu koga Banka vrši kategorizaciju klijenta u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala.
- Opšti ugovor o pružanju investicionih usluga u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji – interni akt Banke kojim se regulišu međusobna prava i obaveze, klijenta i Banke, prilikom pružanja investicionih usluga.
- Zahtjev za zatvaranje investicionog računa u Zapad banci – ovlašćenoj kreditnoj instituciji - interni akt Banke koji klijent popunjava prilikom apliciranja za zatvaranje investicionog računa.
- Politika upravljanja sukobima interesa prilikom pružanja investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji – interni akt Banke koji uređuje mjere i postupke za identifikovanje, nadzor i sprječavanje negativnog uticaja sukoba interesa koji se može pojaviti prilikom pružanja investicionih i pomoćnih usluga, te obavljanja investicionih aktivnosti između klijenta i Banke.
- Pravilnik Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije o zabrani manipulacije i obavezi obavještanja o sumnjama na zloupotrebu tržišta – interni akt Banke kojim se propisuju postupci koji se mogu smatrati zloupotrebom tržišta, kao i obaveze Banke, kao učesnika na tržištu kapitala, u cilju sprječavanja i otkrivanja istih, a u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala i podzakonskim aktima.
- Pravilnik o tarifama za klijente Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije – interni akt Banke kojim se definišu naknade za klijente koji obavljaju investicione usluge i aktivnosti u Banci.
- račun finansijskih instrumenata – račun otvoren u knjigama Banke na ime klijenta na koji Banka upisuje finansijske instrumente klijenta po osnovu obavljanja poslova predviđenih ovim Pravilima i Opštim ugovorom o pružanju investicionih usluga i aktivnosti u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji.

- račun novčanih sredstava - račun otvoren u knjigama Banke na ime klijenta na koji Banka uplaćuje, odnosno sa koga isplaćuje novčana sredstva u svrhu kupoprodaje finansijskih instrumenata.
- kastodi račun – račun klijenta na ime klijenta koji otvara Banka, a radi kastodi poslova nad finansijskim instrumentima klijenta, koji obuhvata račun finansijskih instrumenata i račun novca.
- knjiga naloga – pregled svih pojedinačnih naloga koje je prihvatila Banka čiji je sadržaj i način vođenja propisan u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala i odgovarajućim podzakonskim aktima.
- ESMA - Evropski nadzorni organ za hartije od vrijednosti i tržište kapitala.
- Komisija – Komisija za tržište kapitala Crne Gore.
- kastodijan/subcustodian (kastodi banka) – finansijska institucija kod koje Banka ima otvoren račun finansijskih instrumenata i/ili novčani račun.
- treća strana – zavisno od okolnosti mogu biti berze, regulisano tržište, klirinško društvo, drugo investiciono društvo, druga ugovorna strana u OTC transakciji, kreditna institucija, kastodijan (kastodi banka), UCITS fond.
- OTC transakcija – transakcija finansijskim instrumentom koji može biti uvršten na regulisano tržište, a koja je sklopljena van regulisanog tržišta ili MTP-a (npr. u okviru informacionog sistema Banke).
- mjesto izvršavanja naloga – regulisano tržište, MTP, sistemski internalizator, market mejker, drugo pravno lice u trećoj državi koji obavlja slične djelatnosti na tržištu ili van tržišta (OTC tržište).
- tarifa/naknada – tarifa/naknada koje se obračunavaju i naplaćuju za poslove s finansijskim instrumentima.
- korporativne akcije - održavanje skupštine akcionara, obračun i isplata dividende u novcu, povećanje osnovnog kapitala, smanjenje osnovnog kapitala, distribucija s pravom prvenstva, podjela akcija, spajanje akcija, konverzija vrijednosnih papira, nova izdanja dužničkih vrijednosnih papira, obračun i isplata kamata i glavnice za dužničke vrijednosne papire, izdanja prava i varanta, preuzimanje akcionarskog društva, opšta ponuda za kupovinu akcija društva sa/bez prava glasa, javna ponuda vrijednosnih papira, prijevremeni otkup dužničkih vrijednosnih papira, istiskivanje manjinskih akcionara, spajanje i pripajanje društva, podjela društva i druge statusne promjene akcionarskog društva, povlačenje vrijednosnih papira, prenos imovine akcionarskog društva, restrukturiranje poslovanja društva kao i ostale korporativne akcije koje se odnose na ostvarivanje prava iz vrijednosnih papira njihovih vlasnika.

(III) DJELATNOST BANKE

Član 3.

U skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama ("Službeni list CG", br. 72/19, 82/20, 8/21), Statutom Banke te Rješenjem Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) o izdavanju dozvole za rad Zapad banci AD Podgorica (br. 0101-4014/67-3 od 30.01.2015. godine), Banka, pored bankarskih poslova, obavlja i poslove sa hartijama od vrijednosti.

Banka, u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala (u daljem tekstu: Zakon), te u skladu sa Rješenjem Komisije za tržište kapitala br: 03/9-1/2-19 od 16.05.2019. godine (u daljem tekstu: "Rješenje Komisije") može da pruža investicione usluge i obavlja investicione aktivnosti te pomoćne aktivnosti iz člana 206 stav 1 Zakona kako slijedi:

- prijem i prenos naloga koji se odnose na jedan ili više finansijskih instrumenata;
- izvršenje naloga za račun klijenta;
- trgovanje za svoj račun;
- upravljanje portfeljem;
- investiciono savjetovanje;
- čuvanje i administriranje finansijskih instrumenata za račun klijenata, uključujući kastodi usluge i sa tim povezane usluge, kao što je upravljanje novčanim sredstvima i kolateralima;
- odobravanje kredita i zajmova investitoru radi omogućavanja zaključenja transakcije sa jednim ili više finansijskih instrumenata, ako je u transakciju uključeno društvo koje daje zajam ili kredit.

Član 4.

U toku radnog vremena, vrijeme trgovanja finansijskim instrumentima je usklađeno sa vremenom trgovanja na berzama.

(IV) RIZICI U POSLOVANJU SA FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA

Član 5.

Poslovi sa finansijskim instrumentima nose u sebi određene rizike koji mogu rezultirati nezadovoljavajućim ili negativnim prinosima.

Rizici kojima je izložen klijent prilikom kupovine/prodaje finansijskih instrumenata na domaćem i inostranom tržištu, investicionog savjetovanja te pomoćnih usluga su najvažnije okolnosti sa kojima klijent treba da bude upoznat i da vodi računa kod donošenja odluke o realizaciji navedenih usluga.

Član 6.

Opštim rizicima za poslovanje sa finansijskim instrumentima smatraju se:

- konjunktorni rizik - rizik gubitka vrijednosti usled globalnih i/ili regionalnih recesija;
- valutni rizik - rizik promjene valutnog kursa;
- rizik zemlje - rizik uslovljen rejtingom nacionalne privrede u svjetskom okruženju (u okviru rizika zemlje ubrajaju se i rizik suvereniteta - rizik od izostanka plaćanja dospjelog duga zemlje, te politički rizik - rizik neočekivanih regulatornih promjena koje utiču na tržište kapitala i položaj investitora, kao i rizik promjene kreditnog rejtinga zemlje zbog eventualnog izostanka urednog servisiranja spoljnih dugova zemlje);
- rizik privrede - rizik promjene sezonskih kretanja u privredi ili u drugom sektoru sa uticajem na profitabilnost ulaganja u određene grane djelatnosti;
- rizik inflacije - rizik pada vrijednosti finansijskih instrumenata usled opšteg rasta cijena;
- rizik likvidnosti - rizik nemogućnosti prodaje finansijskih instrumenata na sekundarnom tržištu kapitala usled smanjene atraktivnosti istog ili neefikasnosti tržišta;
- rizik stečaja - rizik pada vrijednosti finansijskog instrumenta na sekundarnom tržištu kapitala usled otvaranja stečaja nad emitentom;
- rizik emitenta - rizik smanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata zbog pada kreditnog rejtinga emitenta;
- rizik aktivnosti velikih investitora, rizik psihologije tržišta - rizik promjene vrijednosti finansijskog instrumenta usled špekulativnih aktivnosti velikih investitora, odnosno velikih korporativnih akcija na berzi;
- rizik usled kvara na informacionim sistemima i/ili rizik prekida komunikacijskih veza između Banke i CKDD-a i/ili regulisanog tržišta i/ili MTP-a i/ili kustodijana, kao i rizik nastanka vanrednih događaja (prirodne katastrofe, epidemije širih razmjera, poremećaji u snabdijevanju energijom i sl);
- poslovni rizik koji proizilazi iz neizvjesnosti da li će emitent finansijskog instrumenta i u budućnosti održati svoj konkurentski položaj na tržištu, kao i stabilnost poslovanja i kontinuitet rasta;
- finansijski rizik kao posljedica strukture finansijskih izvora emitenta finansijskog instrumenta;
- rizik promjene poreskih propisa sa mogućnošću negativnog uticaja na prinose investitora.

Član 7.

Osim opštih rizika iz člana 6 ovih Pravila, posebnim rizicima za poslovanje sa akcijama smatraju se:

- rizik volatilnosti - rizik pada vrijednosti akcije usled uobičajenih periodičnih kretanja cijena na tržištu;

- rizik neisplaćivanja dividende - rizik prinosa odnosno rizik odnosa tržišne cijene i isplate dividende.

Član 8.

Osim opštih rizika iz člana 6 ovih Pravila posebnim rizicima za poslovanje sa obveznicama smatraju se:

- rizik boniteta - rizik promjene kredibiliteta emitenta kao povjerioca;
- rizik kamatne stope - rizik neizvjesnosti buduće cijene novca (buduće kamatne stope), što utiče na cijenu obveznice (cijena obveznice kreće se suprotno kretanju kamatne stope i obrnuto);
- rizik otkaza plaćanja - prestanka plaćanja dugova od strane emitenta;
- rizik likvidnosti;
- rizik promjene kursa;
- rizik reinvestiranja i
- rizik kretanja prinosa.

Član 9.

Rizik trgovanja finansijskim instrumentima na OTC tržištu sa finansijskim instrumentima kojima se ne trguje na regulisanim tržištima i/ili MTP-u značajno je veći od rizika trgovanja finansijskim instrumentima kojima se trguje na regulisanim tržištima i/ili MTP-u.

Za OTC tržište finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na regulisanom tržištu i/ili MTP-u ne postoje nikakve javno dostupne informacije o emitentu i cijeni finansijskih instrumenata koje omogućavaju trgovanje pod jednakim uslovima za sve investitore.

Član 10.

Osim opštih rizika za poslovanje sa finansijskim instrumentima posebnim rizicima za poslovanje sa strukturiranim finansijskim instrumentima smatraju se: ulaganje u vrijednosne papire kod kojih su premijska i/ili cijena isplate određene u odnosu na jednu ili više osnovnih imovina (uključujući akcije, ADRove/GDRove, obveznice, fondove, robu, valute, kamatne stope, portfelje pod upravljanjem ili indekse, fjučersi ili formule odnosno njihove korpe), bilo direktno ili indirektno, može samo po sebi nositi značajne rizike koji nisu povezani sa sličnim ulaganjima u konvencionalne dužničke vrijednosne papire.

Takvi rizici obuhvataju rizike za vlasnika finansijskih instrumenata zbog kojih vlasnik može izgubiti svoje cijelo ulaganje ili značajan dio svog ulaganja.

Investitori trebaju imati na umu da tržišna cijena takvih finansijskih instrumenata može biti promjenjiva (zavisno od volatilnosti relevantne imovine, a u nekim slučajevima može premašivati volatilnost imovine).

Član 11.

Osim gore navedenih rizika za poslovanje sa finansijskim instrumentima potrebno je posebno obratiti pažnju i na rizike povezane sa različitom vrstom finansijskih instrumenata:

- rizici povezani sa osnovnom imovinom - rizik da se vrijednosni papiri prestanu isplaćivati zavisno od specifičnih rizika koji su povezani sa osnovnom imovinom. Osnovna imovina može imati vrlo promjenjive rezultate i veći kreditni rizik od emitenta. Iz tog razloga, pod određenim okolnostima cijena otkupa i/ili cijena saldiranja može biti značajno manja od cijene emisije. U najgorem slučaju moguć je gubitak cijelog uloženog kapitala. U slučaju da je kod finansijskog instrumenta propisana fizička isporuka, vlasnik se može isplatiti isporukom određene osnovne imovine, koja može biti podložna većem broju nezavisnih rizika, npr. volatilnost, kreditni rizik, rizik tržišne cijene, rizik likvidnosti i dr. Investiranje u finansijske instrumente koji sa ekonomskog aspekta predstavljaju fond rizičnog kapitala sa sobom nosi veliki stepen rizika. Iz tog razloga bi se samo mali dio raspoloživih sredstava trebao investirati u takve finansijske instrumente umjesto svih raspoloživih sredstava ili sredstava finansiranih iz kredita. Investiranje u takve finansijske instrumente ponudiće se investitorima koji se dobro razumiju u investiciona pitanja. Investitori bi trebali da učestvuju u određenoj investiciji jedino ukoliko su u poziciji da pažljivo razmotre ukupan rizik povezan sa takvom vrstom finansijskog instrumenta.
- finansijski instrumenti korišćeni za zaštitu od rizika izloženosti (hedge exposures) - investitori u finansijske instrumente ne smiju da se oslanjaju na mogućnost da sticanjem finansijskih instrumenata mogu izbjeći ili smanjiti rizike koji proizlaze iz drugih pozicija koje imaju u finansijskim instrumentima.
- rizici povezani sa postavljanjem gornje granice otkupa - cijena otkupa finansijskih instrumenata može u skladu sa konačnim uslovima biti ograničena, tako da prinos može biti značajno manji od sličnih strukturiranih finansijskih instrumenata kod kojih ovakvo ograničenje nije postavljeno.
- rizik prijevremenog otkupa - u slučaju otkupa bilo kojeg finansijskog instrumenta prije njegovog roka dospjeća prema uslovima i odredbama koji ga određuju, vlasnik takvih finansijskih instrumenata može biti izložen rizicima, uključujući rizik prinosa na ulaganje manji od očekivanog.
- uticaj dodatnih troškova - provizije i drugi transakcioni troškovi koji mogu nastati u vezi sa kupovinom i/ili prodajom finansijskih instrumenata mogu dovesti do opterećenja troškova, posebno u kombinaciji sa manjim iznosom ulaganja, što može značajno smanjiti profit povezan sa takvim finansijskim instrumentom.

- rizik suspenzije, prekida ili obustavljanja trgovanja - postoji rizik da će se trgovanje finansijskim instrumentima ili osnovnom imovinom suspendovati, prekinuti ili trajno obustaviti.
- Korišćenje kredita/pozajmica u svrhu finansiranja ulaganja - ukoliko investitor finansira kupovinu finansijskih instrumenta putem kredita ili pozajmice, mora biti spreman da snosi bilo kakve gubitke povezane sa finansijskim instrumentima i da otplati pozajmicu ili kredit zajedno sa pripadajućim kamatama. U ovom slučaju rizik investitora od gubitaka se značajno povećava.
- transakcije zaštite od rizika (hedging) - emitent može u bilo koje vrijeme za vrijeme trajanja finansijskih instrumenata prodati ili kupiti finansijske instrumente na tržištu ili putem bilo kojih drugih javnih ili nejavnih načina trgovanja. Aktivnosti koje emitent preduzima u cilju zaštite od rizika mogu uticati na cijenu osnovne imovine na tržištu kao i na vrijednost finansijskih instrumenata i/ili na otkupni iznos koji će se isplatiti vlasniku finansijskih instrumenata.
- rizik finansijske poluge - korišćenjem finansijske poluge postoji mogućnost gubitka cijelog iznosa vlastite investicije.

Član 12.

Kada se imovina klijenata čuva na zbirnom računu, finansijski instrumenti ili novčana sredstva drže se na zbirnom računu kod treće strane. Takav način vođenja računa može značiti rizik za investitora budući da se evidencija o imovini po pojedinom klijentu ne mora voditi kod takve treće strane (npr. kastodijana, CKDD-a ili drugog pravnog lica ovlaštenog za obavljanje depozitarnih poslova finansijskih instrumenata koja vrši čuvanje na određenom tržištu) nego se vrši od strane Banke.

Rizik koji se na taj način može dogoditi, Banka smanjuje čestim upoređivanjem računa na kojima se čuva imovina klijenata i unutrašnjih evidencija Banke. Novac i finansijski instrumenti klijenata nisu vlasništvo Banke, ne ulaze u njenu imovinu ni u likvidacionu ili stečajnu masu niti mogu biti predmetom izvršenja u vezi potraživanja prema Banci.

Moguće je da se, prema primjenjivom nacionalnom zakonodavstvu treće strane, finansijski instrumenti klijenata koje drži treća strana, neće moći posebno razlikovati od finansijskih instrumenata Banke.

U skladu sa gore navedenim, treća strana može imati eventualno pravo zaloga ili prenosa na finansijskim instrumentima ili novčanim sredstvima klijenta.

Posljedice za klijente u slučaju da treća strana kod koje se čuvaju novčana sredstva i/ili finansijski instrumenti nije u mogućnosti da ispuni svoje obaveze, zavisi o nacionalnom zakonodavstvu treće strane.

U slučajevima kada se finansijski instrumenti ili novčana sredstva klijenta čuvaju kod treće strane sa sjedištem u inostranstvu, klijent je upoznat i prihvata da računi na kojima se nalaze njegovi finansijski

instrumenti ili novčana sredstva jesu ili će biti u nadležnosti zakonodavstva treće države, zbog čega se prava klijenta u vezi s tim finansijskim instrumentima ili novčanim sredstvima mogu razlikovati od prava koja bi mu pripadala po crnogorskim propisima.

Kada finansijske instrumente koje drži treća strana nije moguće posebno razlikovati od finansijskih instrumenata navedene treće strane ili Banke tada postoji rizik gubitka u slučaju nemogućnosti ispunjenja obaveza od strane treće strane ili Banke, zavisno od toga u odnosu na čiju imovinu se imovina klijenta ne razlikuje. Takođe, u slučajevima kada se imovina klijenata drži kod treće strane prisutan je operativni rizik u smislu eventualnih internih prevara ili grešaka od strane treće strane te zakonski rizik u smislu rizika mogućeg gubitka zbog neizvjesnosti pravnog postupka ili nesigurnosti u primjeni ili interpretaciji ugovora, zakona ili ostale regulative.

Klijent je upoznat i prihvata da njegove finansijske instrumente i novčana sredstva čuvane kod treće strane možda neće biti moguće posebno razlikovati od drugih finansijskih instrumenata i novčanih sredstava koji su čuvani kod te treće strane, uključujući i finansijske instrumente navedene treće strane, odnosno finansijske instrumente Banke i ostalih klijenata Banke.

Pri izboru treće strane kod koje će Banka držati imovinu klijenata, nezavisno radi li se o trećoj strani u ili van Crne Gore, Banka je dužna da postupa stručno, s dužnom pažnjom i u skladu sa relevantnom regulativom.

Banka ne odgovara za insolventnost treće strane.

Banka ne odgovara za izbor treće strane koji je učinjen savjesno i u skladu sa relevantnim internim aktima.

Član 13.

Banka ni u kom slučaju ne odgovara klijentu zbog eventualne štete nastale ostvarenjem bilo kojeg rizika vezanog za kupovinu/prodaju finansijskih instrumenata, investiciono savjetovanje, upravljanje portfeljem, pomoćne usluge i trgovinu na inostranom tržištu.

Banka ni u kom slučaju ne garantuje za ispunjavanje obaveze druge ugovorne strane iz bilo koje transakcije kupovine/prodaje finansijskih instrumenata.

Banka ni u kom slučaju ne odgovara za ispunjenje obaveze druge ugovorne strane iz bilo koje transakcije kupovine/prodaje finansijskih instrumenata koja se obavi u skladu sa nalogom.

Zaključivanjem ugovora i/ili korišćenjem predmetnih usluga klijent potvrđuje da je svjestan rizika povezanih sa tržištem finansijskih instrumenata, da mu je Banka stavila na raspolaganje podatke i informacije koje je zatražio i da mu je na zadovoljavajući način odgovoreno na sva pitanja koja je postavio, a u okviru zakonskih zahtjeva i internih akata Banke, te da svjesno preuzima sve rizike povezane sa imovinom, te Banka ni u kom slučaju ne odgovara klijentu zbog eventualne štete nastale ostvarivanjem bilo kojih rizika povezanih sa tržištem finansijskih instrumenata. Klijent takođe prihvata i preuzima rizik nepotpunog funkcionisanja infrastrukture koja podržava trgovanje finansijskim instrumentima u inostranstvu i čuvanje imovine nad istima te neće smatrati Banku odgovornom za gubitke nastale usled nemogućnosti adekvatne zaštite klijenata na tom tržištu.

(V) OBAVEZE BANKE I KLIJENATA I MEĐUSOBNA KOMUNIKACIJA

Član 14.

Klijenti Službe investicionih usluga Banke, mogu biti pravna i fizička lica, rezidenti i nerezidenti, koja sa Bankom prvo uspostave poslovni odnos kroz zaključivanje Okvirnog ugovora o pružanju usluga platnog prometa (nacionalne i međunarodne platne transakcije) Transakcioni račun za izvršavanje nacionalnih platnih transakcija (BBAN) ___ Transakcioni račun za izvršavanje međunarodnih platnih transakcija (IBAN) ___ (u daljem tekstu: Okvirni ugovor) i dostave svu statusnu dokumentaciju propisanu internim aktima Banke neophodnu za uspostavljanje poslovnog odnosa sa Bankom.

Nakon uspostavljanja poslovnog odnosa sa Bankom, opisanog u stavu 1 ovog člana, klijent Službe investicionih usluga je u obavezi da:

- dostavi uredno popunjen Zahtjev za otvaranje investicionog računa u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji;
- dostavi uredno popunjen Upitnik Službe investicionih usluga „Upoznaj svog klijenta“ (u daljem tekstu: Upitnik);
- zaključi Opšti ugovor o pružanju investicionih usluga i aktivnosti u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji (u daljem tekstu: Ugovor);

Potpisivanjem Ugovora klijent prihvata ova Pravila.

Član 15.

Klijent garantuje za tačnost i istinitost podataka i dokumenata priloženih Banci i odgovara Banci za štetu nastalu iz nepotpunih, netačnih ili pogrešnih podataka.

Član 16.

Banka će na osnovu identifikacije klijenata s obzirom na njihovo znanje, iskustvo, finansijsku situaciju i ciljeve ulaganja, iste kategorisati kao kvalifikovane, profesionalne ili male investitore, a sve u skladu sa internim Pravilima o kategorizaciji klijenata Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlaštene kreditne institucije (u daljem tekstu: Pravila o kategorizaciji klijenata), podzakonskim i zakonskim pravilima koji regulišu ovu oblast.

U skladu sa kategorizacijom klijenata Banka obezbjeđuje potreban nivo sigurnosti.

Član 17.

Banka je dužna da čuva podatke o klijentu, o stanju i prometu na računima finansijskih instrumenata klijenta, poslovima koje obavlja za klijenta, kao i druge podatke i činjenice o klijentu za koje sazna na osnovu obavljanja poslova.

Podaci prikupljeni prilikom obavljanja poslova smatraju se bankarskom tajnom i spadaju pod poseban režim čuvanja, te ih zaposleni Banke ne smiju koristiti, saopštavati niti omogućavati trećim licima njihovo korištenje.

Povjerljive podatke o klijentu Banke može davati samo onim zaposlenim u Banci i drugim osobama kojima su navedene informacije opravdano neophodne u radu (revizori, nadzorne institucije).

Banka je dužna, u skladu sa zakonskom regulativom, da vodi elektronsku evidenciju i poslovnu dokumentaciju o svim uslugama, aktivnostima i transakcijama koje preduzima, a koji Komisiji omogućava obavljanje nadzornih ovlaštenja i preduzimanje primjerenih mjera propisanih Zakonom.

Banka je dužna da se pridržava svih obaveza koje na osnovu propisa ima prema klijentima. Evidencije i poslovna dokumentacija moraju biti vođene i sastavljene na način propisan zakonom i podzakonskim aktima koji regulišu ovu oblast.

Banka je dužna da organizuje poslovanje i ažurno sastavlja i vodi poslovnu dokumentaciju i druge administrativne ili poslovne evidencije na način koji omogućava da se u svakom trenutku može izvršiti rekonstrukcija pojedinog posla koji je preduzela za svoj račun ili za račun klijenta.

Banka je dužna, da najmanje deset godina po isteku godine u kojoj je bio sklopljen određeni posao, odnosno deset godina po isteku poslovne godine u kojoj je raskinut ugovorni odnos s klijentom, čuva svu dokumentaciju i podatke o svim poslovima s finansijskim instrumentima koje je obavilo bilo za svoj račun bilo za račun klijenta.

Evidencije, osim propisanih formi dokumenata za transakcije zaključene za vlastiti račun i propisanih formi dokumenata za pružanje usluga koje se odnose na postupanje sa nalogima klijenata, odnosno primanje i prenos i izvršavanje naloga klijenata, mogu obuhvatati i snimke telefonske komunikacije i elektronsku komunikaciju.

Član 18.

Banka je dužna, da prije zaključenja Ugovora, odnosno pružanja usluga klijentu pruži informacije o:

- adresnim podacima Banke kao i uslugama koje Banka pruža;
- finansijskim instrumentima kao i odgovarajuće smjernice, odnosno upozorenja u vezi sa rizikom ulaganja;
- mjestima izvršenja naloga;
- troškovima i naknadama.

Klijent je obavezan da, najkasnije do dana saldiranja:

- kod naloga za kupovinu uplati sredstva (depozit) u visini punog iznosa ulaganja uvećana za odgovarajući iznos naknade;
- kod naloga za prodaju da stavi Banci na raspolaganje određenu količinu finansijskih instrumenata koji su predmet prodaje (registracija finansijskih instrumenata).

Banka je dužna da klijenta blagovremeno obavijesti o svakoj značajnoj promjeni informacija navedenih u ovom članu.

Član 19.

Novčana sredstva klijenta uplaćena za plaćanje finansijskih instrumenata, kao i novčana sredstva od prodaje finansijskih instrumenata, Banka drži na odvojenom računu (investicioni račun klijenta) u svrhu kupovine/prodaje te se mogu koristiti samo prema uputstvima klijenata.

Po nalogu klijenata Banka može izvršiti prenos novčanih sredstava na teret računa novca.

U slučaju da klijent ne plati sve svoje obaveze vezane za investicione usluge koje su mu pružene u Banci, u skladu sa ovim Pravilima, klijent neopozivo dozvoljava i ovlašćuje Banku da izmiri nastale obaveze klijenta na teret finansijskih sredstava klijenta sa investicionog računa klijenta kod Banke. Banka ima pravo da naplati manipulativne troškove za svako takvo izmirenje obaveza klijenata. Banka ima pravo za osiguranje svojih potražavanja od klijenata, založno pravo nad finansijskim instrumentima i novčanim sredstvima koje je dobila u obavljanju investicionih usluga za klijenta.

Sredstva na računu klijenta nisu vlasništvo Banke, ne ulaze u njenu imovinu ni u likvidacionu ili stečajnu masu niti se mogu koristiti kao predmet izvršenja nad imovinom Banke. Klijent prihvata da kupljeni finansijski instrumenti ostaju kod Banke za potrebe novih naloga, odnosno do uputstva klijenta za prenos na slobodnu vlasničku poziciju.

Na novčana sredstva koje klijent drži na investicionim računima, Banka ne obračunava i ne isplaćuje kamate.

Banka je dužna da na dnevnom nivou osigura da iznos novčanih sredstava klijenata koji se drže na za to predviđenim računima bude minimalno jednak iznosu novčanih sredstava klijenata koji je evidentiran u internim evidencijama Banke. Navedeni iznosi se usklađuju kroz dnevne obračune koji se moraju sprovesti do kraja sljedećeg radnog dana u odnosu na dan za koji se obračun radi.

U slučaju da se dnevnim obračunom utvrdi da je iznos novčanih sredstava klijenata na računu na kojem su sredstva deponovana manji od iznosa novčanih sredstava klijenata koji je evidentiran u internim evidencijama društva, a očigledno je da je utvrđena razlika posljedica pogrešnih ili nepotpunih evidencija Banke, Banka će do kraja sljedećeg radnog dana obezbijediti dodatna novčana sredstva.

Banka je dužna da Komisiju obavijesti o nemogućnosti izvršenja dnevnog usklađivanja evidencija ili o nemogućnosti da obezbijedi sredstva najkasnije sljedeći radni dan od dana nastanka navedenih okolnosti.

Banka može da drži dodatna (vlastita) sredstva na računima na kojima su deponovana novčana sredstva klijenata kada procijeni da je isto potrebno radi zaštite imovine klijenata.

Član 20.

Pri obavljanju poslova s finansijskim instrumentima po nalogu, zaposleni su dužni klijentu da daju tačne informacije o ponudi, tražnji, prometu i kretanju cijena predmetnih finansijskih instrumenata, te obavezno da upoznaju klijenta sa rizicima povezanim sa obavljanjem pojedinačnih poslova s finansijskim instrumentima (npr. kreditni rizik, valutni rizik, rizik volatilnosti, rizik likvidnosti, rizik saldiranja, rizik stečaja ili pada rejtinga emitenta, rizik psihologije tržišta i sl).

Zaposleni mora izbjegavati pružanje informacija i mišljenja koja bi se mogla protumačiti kao davanje preporuka za ulaganje klijentu.

Član 21.

Zaposleni Banke koji obavljaju investicione usluge i aktivnosti te pomoćne usluge dužni su da štite klijente u skladu s dobrim poslovnim običajima i ne smiju zloupotrebjavati njihovu nestručnost i nepoznavanje poslovanja u cilju pribavljanja lične koristi.

Član 22.

Banka je obavezna da obezbijedi da klijent za koga obavlja poslove sa finansijskim instrumentima dobije potrebne informacije o identitetu i adresi Banke, kao i identitetu i statusu zaposlenih i drugih relevantnih lica sa kojim klijent ostvaruje kontakt.

Banka je dužna da upozna klijenta o svim okolnostima koje mogu biti od uticaja za donošenje odluke o kupovini, odnosno prodaji ili u pogledu drugih poslova sa finansijskim instrumentima, a naročito da mu pruži tačne informacije o ponudi, tražnji, prometu i kretanju cijena finansijskih instrumenata, njenoj likvidnosti, uključujući i sve informacije o rizicima.

Član 23.

Banka obezbjeđuje da ugovor, i druga vrsta pisane komunikacije, ili informacija koju daje ili šalje klijentu za koga obavlja poslove sa finansijskim instrumentima budu sačinjeni sveobuhvatno i jasno.

Svi dokumenti koji se zaključuju i dostavljaju klijentu moraju biti sačinjeni u skladu sa zakonskim propisima koji regulišu oblast poslovanja sa finansijskim instrumentima.

Član 24.

Banka će sva obavještenja, obračune, izvještaje i pozive upućivati te ostvarivati druge oblike komunikacije na kontakt podatke klijenta navedene u Ugovoru.

Klijent će sva pitanja, obavještenja i prigovore te sve naloge itd. upućivati na kontakt podatke Banke navedene u Ugovoru.

Klijent je dužan obavijestiti Banku o svim promjenama svojih kontakt podataka u najkraćem mogućem roku. Dok Banka ne primi obavještenje od klijenta o promjeni kontakt podataka, svako obavještenje koje Banka uputi na kontakt podatke koje joj je klijent zadnje dostavio, smatraće se uredno dostavljenim.

Član 25.

Zaključivanjem Ugovora i/ili korišćenjem predmetnih usluga klijent potvrđuje da je upoznat i saglasan sa činjenicom da Banka može snimati ili bilježiti na bilo koji drugi način svu ili pojedinu komunikaciju, a posebno telefonsku komunikaciju.

Banka može tako snimljenu ili zabilježenu komunikaciju koristiti kao dokazno sredstvo pred sudom ili drugim nadležnim organom ili u bilo koju drugu svrhu vezano za izvršenje prava i obaveza iz Ugovora i/ili ovih Pravila.

Prigovori vezani za pružanje investicionih usluga i aktivnosti te pomoćnih usluga podnose se i rješavaju u skladu sa odredbama Pravilnika o postupanju po prigovorima klijenata Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije (u daljem tekstu: Pravilnik o postupanju po prigovorima klijenata).

(VI) NALOZI KLIJENATA

Član 26.

Politika izvršavanja naloga klijenata Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije (u daljem tekstu: Politika izvršavanja naloga) je dokument koji uređuje procedure koje je Banka dužna da poštuje u pružanju investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga klijentima, a koje će za rezultat imati izvršenje naloga po najpovoljnijim uslovima za klijenta. U tom smislu, Politika izvršavanja naloga ne garantuje klijentu najbolje moguće izvršenje svakog pojedinačnog naloga, ali svojim odredbama omogućava postizanje najpovoljnijeg ishoda prilikom izvršavanja naloga klijenta.

U skladu sa Politikom izvršavanja naloga, Banka će pri izvršavanju naloga klijenta u sklopu pružanja investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga preduzeti sve razumne korake, kako bi isti bio izvršen pod uslovima koji su za klijenta najpovoljniji.

Potpisivanjem Ugovora klijent je saglasan sa važećom Politikom izvršavanja naloga.

Banka neće zaključivati Ugovor i preuzimati naloge klijenta za koje utvrdi da ne posluju u svoje ime i za svoj račun.

Član 27.

Nalog je prihvaćen od strane Banke upisom u knjigu naloga.

Prihvaćeni nalog u knjizi naloga obavezno sadrži sljedeće podatke:

1. redni broj u knjizi naloga;
2. vrstu naloga (kupovina/prodaja sa/bez plaćanja) i oznaku (limitirani, tržišni ili druga vrsta naloga);
3. datum i vrijeme (sat i minut) prijema naloga;
4. rok izlaganja naloga ako je izričito drugačije određen;
5. način primanja naloga;
6. ime i prezime osobe koja je primila nalog;
7. ime i prezime, adresu, ulica i broj, poštanski broj i mjesto, država ako je klijent fizičko lice, odnosno naziv pravnog lica, sjedište, ime i prezime ovlaštenog zastupnika – ako je klijent pravno lice;
8. oznaku računa klijenta;
9. vrstu i oznaku finansijskog instrumenta;
10. količinu finansijskih instrumenata;
11. cijenu – cijena na nalogu za kupovinu izražava se kao maksimalna cijena koju je klijent spreman da plati, odnosno na nalogu za prodaju cijena se izražava kao minimalna cijena po kojoj je klijent spreman da proda finansijski instrument;
12. rok važenja naloga;
13. podatke o izmjeni naloga: datum, vrijeme i način izmjene;
14. podatke o povlačenju naloga: datum, vrijeme i način povlačenja i broj novog naloga ukoliko je otvoren;
15. oznaku statusa naloga: otvoren, povučen, izvršen, djelimično izvršen, izmijenjen ili istekao.

Prihvaćeni nalog može sadržati i dodatne podatke za koje Banka procijeni da su značajni, a sve u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše oblast poslovanja sa finansijskim instrumentima.

Član 28.

Klijent daje naloge za kupovinu odnosno prodaju finansijskih instrumenata u sjedištu Banke.

Klijent može da daje nalog na jedan od sljedećih načina:

1. lično;
2. putem e-maila na e-mail Banke naveden na Ugovoru;
3. poštom na adresu sjedišta Banke;
4. telefonski na brojeve telefona navedene u Ugovoru.

Član 29.

Nalog je validan do roka označenog na samom nalogu odnosno do potpune realizacije istog.

Član 30.

Klijent može svoj kupovni i/ili prodajni nalog promijeniti samo u slučaju kada nalog nije izvršen do kraja. Nalog se smatra promijenjenim onda, kada promjenu potvrdi lice za prijem naloga u Banci i klijent, odnosno kada se ta promjena upiše u knjigu naloga, čime nastaje novi nalog.

Klijent može opozvati („povući“) svoj kupovni i/ili prodajni nalog koji se smatra opozvanim kada opoziv potvrdi lice za prijem naloga u Banci i klijent, odnosno kada se taj opoziv upiše u knjigu naloga.

Ako je kupovni i/ili prodajni nalog samo djelimično izvršen, preostali dio naloga zadržava redosljed u knjizi naloga. U slučaju djelimičnog izvršavanja naloga za svako pojedinačno izvršenje obavezno se u knjigu naloga unose datum i precizno vrijeme izvršenja, izvršena količina i cijena po kojoj je transakcija izvršena.

Svaka izmjena ili opoziv kao i podaci o izvršenju kupovnog i/ili prodajnog naloga upisuju se u knjigu naloga.

Izmjena količine ili cijene sadržane na kupovnom i/ili prodajnom nalogu predstavlja novi nalog, osim u slučaju smanjenja količine hartija od vrijednosti. Kupovni i/ili prodajni nalog u kojem je smanjen broj hartija od vrijednosti zadržava isti broj naloga i redosljed izvršenja.

Član 31.

Banka može da odbije da primi nalog klijenta u sljedećim slučajevima:

1. ako nalog ne ispunjava propisane uslove i uslove utvrđene zakonskom regulativom i internim aktima Banke odnosno ako nijesu dostavljeni svi traženi podaci potrebni za njegovo izvršenje;
2. ako u slučaju naloga za kupovinu klijent ne raspolaže sa dovoljno novčanih sredstava za kupovinu hartija od vrijednosti koje su predmet ugovora;
3. ukoliko nalog nije pravilno potpisan ili nije potpisan od strane ovlaštenog lica;
4. ukoliko Banka sumnja u pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti;
5. ukoliko Banka smatra da izvršenjem naloga može doći do manipulacije na tržištu;
6. ukoliko bi izvršavanje bilo u suprotnosti sa važećim zakonskim propisima i internim aktima Banke

ali o tome mora obavijestiti klijenta pisanim ili elektronskim putem odmah nakon prijema naloga, a najkasnije narednog dana od dana prijema naloga, osim u slučaju kada je razlog odbijanja izvršenja naloga povezan sa postupanjem u skladu sa odredbama člana 88 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma koji definiše zabranu otkrivanja podataka.

Banka u obavještenju mora navesti razlog zbog kojeg je nalog odbijen.

Član 32.

Banka izvršava naloge klijenata za kupovinu odnosno prodaju finansijskih instrumenata unosom odgovarajuće tražnje odnosno ponude u sistem trgovanja ili na drugi odgovarajući način. Nalog se mora izvršiti čim su ispunjeni uslovi za izvršenje.

Banka izvršava naloge klijenata za kupovinu odnosno prodaju finansijskih instrumenata po redosljedu prijema odgovarajućih naloga za takvu kupovinu odnosno prodaju.

Član 33.

Banka može primljeni nalog prenijeti na izvršenje trećim stranama u skladu sa međusobno sklopljenim ugovorima s drugim investicionim društvima kao i u slučaju nepredviđenih okolnosti nemogućnosti samostalnog izvršavanja naloga.

Pri izboru treće strane na čijim računima se deponuju finansijski instrumenti, odnosno novčana sredstva klijenata koje Banka drži za klijente, vodi se računa o stručnosti i tržišnom ugledu treće strane te zakonom propisanim uslovima i tržišnim praksama koje se odnose na držanje finansijskih instrumenata i novčanih sredstava.

Član 34.

Knjiga naloga predstavlja zbir svih pojedinačnih naloga evidentiranih hronološkim redom.

Knjiga naloga vodi se u elektronskom obliku.

Podaci sadržani u knjizi naloga predstavljaju poslovnu tajnu.

Podaci sadržani u knjizi naloga mogu biti dostupni ovlašćenim osobama koje obavljaju internu ili eksternu kontrolu te osobama koje održavaju opremu i programe za obavljanje poslova s finansijskim instrumentima, uz prethodno upozorenje na obavezu čuvanja tajnosti podataka iz knjige naloga. Podaci iz knjige naloga mogu se dati na uvid i drugim osobama koje imaju na to pravo po osnovu zakona i propisa.

Trgovanje na inostranim tržištima

Član 35.

Služba investicionih usluga Banke vodi evidenciju prijema i isporuke finansijskih instrumenata kupljenih i prodatih na inostranim finansijskim tržištima.

Saldiranje i čuvanje finansijskih instrumenata obavlja se preko kastodi računa Banke otvorenog za klijente kod kastodi banaka/inostranih depozitnih društava. Postupak prijema i saldiranja kao i rokovi saldiranja na regulisanim tržištima u inostranstvu podliježu zakonu, pravilima berze ili organizovanog tržišta i lokalnog klirinškog društva odnosno depozitarnog društva na kojima je konkretna transakcija obavljena ili gdje se provodi saldiranje.

Banka nije odgovorna za bilo kakvu štetu koja bi mogla nastati ili nastane, klijentu ili bilo kojoj drugoj strani, zbog djelovanja ili propusta domicilnog registra finansijskih instrumenata, a čiji je vlasnik klijent, kastodi banke klijenta ili investicionog društva, inostranog brokera, berze odnosno regulisanog tržišta, multilateralnog sistema, tržišnog operatera i bilo kakvih činjenja ili nečinjenja koji su van kontrole Banke.

Banka ne odgovara klijentu ili bilo kojoj drugoj strani za bilo kakve gubitke, štete i/ili troškove koji mogu nastati za bilo koga kao rezultat činjenja ili nečinjenja bilo koje treće strane ili događaja koji su izvan kontrole Banke.

Upravljanje portfeljem za klijenta

Član 36.

Banka će obavljati poslove upravljanja portfeljem sa ciljem ostvarivanja dobiti za klijenta, a što uključuje:

- kupovinu i prodaju finansijskih instrumenata u svoje ime, a za račun klijenta;
- zaključivanje drugih pravnih poslova u svoje ime, a za račun klijenta (npr. sklapanje ugovora o depozitu);
- vrednovanje imovine na računu portfelja i izvještavanja klijenta o vrijednosti portfelja;
- izvršavanje drugih poslova u skladu sa odredbama ovih Pravila i Ugovora.

Banka će klijentu, za kupovinu domicilnih finansijskih instrumenata, otvoriti račun portfelja kojim će upravljati kod CKDD-a.

Finansijski instrumenti na računu portfelja odvojeni su od imovine Banke i predstavljaju imovinu klijenta, glase isključivo na ime klijenta, te sva prava iz finansijskih instrumenata ostvaruje klijent.

Novčana sredstva u portfelju držati će se na posebnom računu Banke, odvojeno od imovine Banke.

Na ta sredstva Banka neće odobravati kamate po viđenju.

Član 37.

Za upravljanje portfeljem, minimalni ulog, odnosno minimalna vrijednost portfelja, novčanih sredstava i finansijskih instrumenata, prilikom sklapanja Ugovora iznosi 50.000,00 EUR (slovima: pedeset hiljada eura).

Početna vrijednost portfelja računaće se na osnovu referentne cijene finansijskih instrumenta za dan kada se unose u portfelj ili poslednjoj referentnoj vrijednosti.

U roku od 7 dana od dana sklapanja Ugovora klijent će uplatiti gotovinu na poseban račun Banke i dati Banci izjavu o otvaranju računa portfelja i/ili prenosu finansijskih instrumenata na račun portfelja na osnovu koje će Banka primiti finansijske instrumente na račun portfelja, odnosno potvrdu kastodijana da je Banka ovlašćena za davanje instrukcija po kastodi računu klijenta.

U slučaju da klijent u roku od 7 dana od dana sklapanja Ugovora ne uplati sredstva i/ili ne dostavi Izjavu o otvaranju računa portfelja i/ili prenosu finansijskih instrumenata na račun portfelja i/ili finansijski instrumenti ne budu registrovani na računu portfelja, odnosno Banka ne primi potvrdu kastodijana da je Banka ovlašćena za davanje instrukcija po kastodi računu Klijenta, smatraće se da je klijent odustao od usluge vođenja portfelja, a Ugovor se smatra raskinutim osmi dan od dana sklapanja Ugovora.

Klijent ima pravo da uplaćuje i dodatne iznose gotovine i prenosi dodatne finansijske instrumente za cijelo vrijeme trajanja Ugovora. Vrijednost uplata gotovine i/ili vrijednost finansijskih instrumenata koji se naknadno unose u portfelj ne može biti manja od 20% minimalnog uloga definisanog ovim Pravilima. Vrijednost finansijskih instrumenata koji se naknadno unose u portfelj vrednuje se po referentnoj cijeni finansijskih instrumenta za dan kada se unose u portfelj ili poslednjoj referentnoj vrijednosti.

Član 38.

Banka će sredstva portfelja ulagati u:

- finansijske instrumente kojima se trguje na regulisanom tržištu u Crnoj Gori ili na regulisanom tržištu treće države;
- udjele u investicione fondove registrovane u Crnoj Gori i inostranstvu;
- depozite kod banaka u Crnoj Gori i inostranstvu;
- instrumente tržišta novca emitovane iz Crne Gore i inostranstva;
- obveznice ili druge oblike sekjuritizovanog duga emitovane u Crnoj Gori i inostranstvu i

- ostale finansijske instrumente definisane Zakonom o tržištu kapitala.

Član 39.

Banka će svakog radnog dana berze izračunavati vrijednost portfelja, uzimajući u obzir referentne cijene finansijskih instrumenata ostvarene na berzama i drugim regulisanim tržištima, kao i dnevnim kursnim listama, te koristeći druge opšte priznate metode za određivanje vrijednosti imovine koja sačinjava portfelj.

U slučaju da ukupni ulog bude umanjen u iznosu većem ili jednakom pragu gubitka koji je utvrđen Ugovorom, Banka će kontaktirati Klijenta najkasnije do kraja sljedećeg radnog dana i s njim dogovoriti dalje korake. Ako Banka ne uspije kontaktirati klijenta i dogovoriti s njim dalje korake, Banka će 4. radni dan nakon pada vrijednosti portfelja ispod praga gubitka početi da prodaje finansijske instrumente te će novčana sredstva deponovati na posebnom računu u svrhu zaštite interesa klijenta.

Banka neće ulagati ostvarena novčana sredstva (osim oročavanja) dok ne kontaktira klijenta i ne dogovori dalje korake.

Član 40.

Banka će klijentu mjesečno, sa stanjem na zadnji dan mjeseca, dostaviti izvještaj o stanju portfelja.

Izvještaj će sadržati:

- detalje svih oblika imovine sa podacima o tržišnoj vrijednosti ili fer vrijednosti ukoliko tržišna vrijednost nije dostupna na dan izvještaja;
- stanje gotovine na početku i na kraju izvještajnog perioda;
- prinos portfelja tokom izvještajnog perioda;
- ukupan iznos naknada nastalih tokom izvještajnog perioda, opisujući barem ukupne naknade upravljanja i ukupne troškove vezane uz izvršenje po stavkama, uz napomenu da će detaljna podjela biti dostupna po zahtjevu;
- upoređivanje prinosa portfelja tokom perioda izvještavanja sa referentnom vrijednošću investicionog prinosa;
- ukupan iznos dividendi, kamata i ostalih uplata primljenih tokom izvještajnog perioda u vezi sa portfeljem;
- informacije o drugim korporativnim akcijama koje daju prava u vezi sa imovinom iz portfelja.

Klijent ima pravo da traži od Banke, u bilo kojem trenutku, izvještaj iz prethodnog stava i za to će platiti naknadu u skladu sa važećim tarifama. Rok za dostavu vanrednog izvještaja na zahtjev klijenta je 5 dana od dana prijema zahtjeva.

Član 41.

Klijent ima pravo u bilo kom trenutku da uputi Banci pisani zahtjev za povlačenje dijela portfelja, pod uslovom da vrijednost portfelja, nakon povlačenja ne padne ispod minimuma za otvaranje portfelja.

Povlačenje dijela portfelja može biti u novcu i/ili finansijskim instrumentima.

Banka će zatražena sredstva isporučiti u roku od 7 radnih dana od prijema zahtjeva.

U slučaju da na posebnom računu nema dovoljno novčanih sredstava za isplatu traženog iznosa, Banka će po svojoj procjeni prodati odgovarajuću količinu finansijskih instrumenata, potrebnu za isplatu traženog iznosa.

Potpisivanjem ugovora klijent je upoznat i saglasan da Banka neće postupiti po zahtjevu:

- ako postoje neizmirena dugovanja klijenta;
- ako postoji neizmirena obaveza Banke prema trećim stranama, koju je ona preuzela u toku obavljanja usluga iz ugovora ili ovih Pravila;
- ako zbog objektivnih razloga nije moguće postupiti po zahtjevu klijenta ili bi postupanje po zahtjevu klijenta izazvalo štetu jednoj ili objema stranama ili
- ako je Banka već inicirala transakciju sa traženim finansijskim instrumentima ili novčanim sredstvima, koja se više ne može opozvati niti otkazati.

Banka neće biti odgovorna klijentu za eventualni gubitak koji klijent pretrpi zbog prodaje finansijskih instrumenata radi isplate traženog iznosa.

Član 42.

Klijent ima pravo da u bilo kom trenutku Banci uputi zahtjev za zatvaranje portfelja.

Zahtjev za zatvaranje portfelja smatraće se otkazom Ugovora. U zahtjevu Klijent mora odrediti da li želi prenos zatečenih finansijskih instrumenata ili njihovu prodaju. Po prijemu zahtjeva Banka će u roku od 7 radnih dana prenijeti finansijske instrumente na račun klijenta u CKDD-u, odnosno drugom depozitaru i uplatiti novčana sredstva na račun klijenta, odnosno izvršiti prodaju svih finansijskih instrumenata i po saldiranju tih transakcija uplatiti ostvarena novčana sredstva na račun klijenta.

Ako Banka nije u mogućnosti da proda finansijske instrumente u tom roku, Banka će neprodane finansijske instrumente prenijeti na račun klijenta.

Prilikom zatvaranja portfelja Banka će izračunati vrijednost portfelja te iz sredstava portfelja naplatiti sve naknade i troškove.

Banka neće izvršiti prenos svih finansijskih instrumenata odnosno uplatu svih novčanih sredstava u slučaju da klijent nije izmirio sve svoje obaveze prema Banci po osnovu ugovora i ovih Pravila i/ili ukoliko nisu završeni i svi započeti poslovi iz ugovora i ovih Pravila, sve dok se u potpunosti ne izmire sva dospjela potraživanja Banke, te Banka u tom slučaju ni na koji način ne odgovara za štetu prouzrokovanu neisporukom imovine.

Ukoliko je Banka tokom upravljanja portfeljem za račun klijenta učestvovala u korporativnoj akciji koja se sastoji od isplate dividende, podjele akcija, povećanja osnovnog kapitala, pripajanja društava i dr, a prava iz pomenute korporativne akcije se ostvaruju nakon raskida ugovora, Banka ima pravo da od klijenta naplati naknadu za prinose odnosno beneficije koje će klijent, ostvariti po osnovu učestvovanja u navedenim korporativnim akcijama. Banka ima pravo da od klijenta naplati tarifu u iznosu od 15% od ostvarenog prinosa, za gore navedene radnje.

Član 43.

Banka može u svako doba prenijeti vođenja portfelja na treća lica bez ikakve saglasnosti klijenta, kao i koristiti usluge institucija, pravnih i drugih savjetnika i oslanjati se na informacije koje dobije od takvih institucija i savjetnika.

Prilikom povjeravanja izvršavanja vođenja portfelja Banka će biti odgovorna isključivo za izbor tih lica i za uputstva data tim licima. U slučaju povjeravanja vođenja portfelja trećim licima, Banka je odgovorna za pridržavanje ugovorene strukture portfelja kao i za pravovremeno postupanje po nalogima klijenta vezanih uz povlačenje portfelja, djelimično ili u cjelosti.

Investiciono savjetovanje

Član 44.

Usluga investicionog savjetovanja podrazumijeva davanje ličnih preporuka klijentu, na njegov zahtjev, a u pogledu jedne ili više transakcija s finansijskim instrumentima. Lična preporuka može predstavljati preporuku da se preduzme neka od sljedećih radnji: kupovina, prodaja, upis, zamjena, reinvestiranje, držanje ili preuzimanje određenog finansijskog instrumenta, te izvršavanje ili neizvršavanje prava

kupovine, prodaje, upisa, zamjene ili reinvestiranja koja proizilaze iz određenog finansijskog instrumenta.

Banka će pružiti uslugu investicionog savjetovanja po izvršenoj procjeni primjerenosti i prikladnosti, te uplati naknade za investiciono savjetovanje po osnovu fakture izdate od strane Banke, a u skladu sa važećim tarifama.

Investiciono savjetovanje obavlja se u ličnom kontaktu sa licenciranim investicionim savjetnikom u poslovnim prostorijama Banke ili na zahtjev klijenta na drugom mjestu. Moguće je, na zahtjev klijenta, izvršiti investiciono savjetovanje i telefonom ili e-mailom.

Na osnovu lične preporuke, klijent sam donosi investicionu odluku, i snosi rizike koje sa sobom nosi realizacija iste.

Klijent prihvata činjenicu da Banka, zaposleni ili povezana lica imaju ili mogu imati u vlasništvu finansijske instrumente koji su predmet preporuke.

Investicionim savjetovanjem se ne smatraju analize koje Banka izrađuje i distribuira javnosti.

Pomoćne usluge i aktivnosti

Član 45.

U skladu sa Ugovorom Banka pruža sljedeće pomoćne usluge:

- čuvanje i administriranje finansijskih instrumenata;
- izvještavanje o isplati dividende, isplati kamata ili dospijeću ostalih finansijskih instrumenata na naplatu;
- pružanje usluga zastupanja na godišnjim skupštinama po pismenom zahtjevu klijenta;
- pružanje ostalih usluga vezanih uz finansijske instrumente, ostvarivanje prava i ispunjavanja obaveza iz finansijskih instrumenata, koje su dogovorene između klijenta i Banke, a koje nisu u suprotnosti sa zakonom.

Banka ne preuzima obavezu da će obavještavati klijenta o skupštinama akcionara i o pravima vezanim za akcije i druge finansijske instrumente koje se čuvaju kod Banke, kao i za izvršavanje naloga klijenta u vezi sa ostvarivanjem tih prava, kao ni da će obavještavati o zakonskim promjenama koje neposredno ili posredno utiču na imovinu klijenta na kastodi računu.

Član 46.

Banka će za račun klijenta:

- otvoriti klijentu investicioni račun na ime u Banci te u okviru navedenog računa, otvoriti i onoliko računa finansijskih instrumenata i računa novca koliko će biti potrebno za izvršavanje naloga klijenta;
- po nalogu klijenta na račun finansijskih instrumenata primiti finansijske instrumente od trećih strana uz plaćanje na teret računa novčanih sredstava, ili bez plaćanja, te po nalogu sa računa finansijskih instrumenata isporučiti finansijske instrumente trećim stranama uz plaćanje u korist računa novčanih sredstava, ili bez plaćanja;
- naplaćivati sve novčane prilive vezane za finansijske instrumente i poslova nad finansijskim instrumentima (naplaćivanje glavnica, dividendi i kamata po dospelju kao i svih drugih novčanih priliva) u korist računa novčanih sredstava;
- po nalogu izvršiti prenos novčanih sredstava na teret računa novčanih sredstava, i obrnuto;
- po nalogu izvršiti i ostale usluge vezane za imovinu i kastodi poslove nad finansijskim instrumentima u skladu sa ugovorom.

Član 47.

Klijent prihvata da Banka može u bilo kom trenutku za određenu imovinu odrediti jednog ili više globalnih kastodija/subkastodija.

Prilikom izbora globalnog kastodija/subkastodija Banka će se pridržavati propisane interne Procedure izbora i kontinuiranog nadzora trećih strana za poslove iz nadležnosti Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije.

Član 48.

Banka će u svojim knjigama otvoriti investicioni račun za klijenta te će imovinu na tom računu voditi za račun klijenta.

Imovina na investicionom računu ne ulazi u imovinu Banke niti likvidacionu ili stečajnu masu niti se može upotrijebiti za izvršenje u pogledu potraživanja prema kastodijanu.

Zavisno od zahtjeva klijenta, i pojedinog finansijskog instrumenta, Banka će procijeniti koja je vrsta investicionog računa najprikladnija u svakom konkretnom slučaju za klijenta i Banku, uzimajući u obzir važeći zakonski okvir, a na način kako bi kod otvaranja istog na najbolji mogući način bili zaštićeni interesi klijenta uz optimalno upravljanje troškovima takvog računa.

Finansijski instrumenti će se kod kastodijana voditi na način i u skladu s važećim zakonima i drugim propisima, u mjeri u kojoj je to zakonski dopušteno, i u skladu s odredbama ovih i ugovora koji je Banka sklopila s klijentom.

Za trgovanje u inostranstvu ugovorne strane sprozumno utvrđuju kako će finansijske instrumente evidentirane na investicionom računu klijenta, Banka voditi, a sve u skladu sa propisima zemlje trgovanja i/ili potrebama Banke.

Za saldiranje i obavljanje transakcija na inostranim tržištima te čuvanje inostranih finansijskih instrumenata Banka će u pravilu koristiti usluge svojih subkastodijana kod kojih je u tu svrhu otvorila posebne zbirne račune.

Banka ne odgovara za štetu ili gubitke koji mogu nastati bez njene krivice, a vezane za čuvanje finansijskih instrumenata kod depozitarnih i/ili klirinških organizacija u zemlji i inostranstvu.

Član 49.

Banka je dužna da bilježi sve promjene na investicionom računu klijenata te o istima izvještava klijenta i to na način da mjesečno izvještava klijenta o svim evidentiranim promjenama na računu novčanih sredstava, a po svakoj realizovanoj transakciji kupovine ili prodaje po računu finansijskih instrumenata šalje obračun po izvršenju transakcije.

Banka je dužna izračunati vrijednost računa finansijskih instrumenata te o istoj obavijestiti klijenta u okviru redovnog mjesečnog izvještavanja.

Finansijski instrumenti će se vrednovati prema referentnoj cijeni ostvarenoj na domaćem regulisanom tržištu na kojem se tim finansijskim instrumentom trguje.

Finansijski instrumenti na inostranom tržištu će se vrednovati prema mjesečnim izvještajima dobijenim od strane vendora/dobavljača za podatke o finansijskom tržištu (eng. *financial market data vendor*).

Ukoliko vendor/dobavljač nije u mogućnosti da isporuči podatak o cijeni za pojedini finansijski instrument, kao referentna cijena, uzimaće se cijena sa mjesečnog izvještaja dobijenog od strane kastodijana Banke kod kojih se ti finansijski instrumenti čuvaju.

(VII) KATEGORIZACIJA KLIJENATA

Član 50.

U skladu sa Pravilima o kategorizaciji klijenata Banka će prije sklapanja Ugovora i/ili realizacije predmetnih usluga obaviti procjenu primjerenosti i prikladnosti.

U tu svrhu klijent popunjava Upitnik, te je dužan pružiti Banci sve potrebne informacije koje se traže. Ako klijent ne pruži Banci potrebne informacije ili ne pruži tačne informacije, Banka neće biti u mogućnosti da utvrdi jesu li usluge ili proizvodi koje pruža klijentu primjereni i/ili prikladni klijentovom znanju, iskustvu i situaciji. Banka neće odgovarati za štetu koja zbog toga eventualno nastane. Banka u takvom slučaju može odlučiti da ne sklopi Ugovor i/ili ponudi uslugu klijentu.

(VIII) NAKNADE

Član 51.

Banka prije početka obavljanja poslova sa finansijskim instrumentima za klijenta, upozna je istog sa tarifama Banke i iznosom bilo koje druge naknade koja se naplaćuje uz te poslove.

Banka, uz obavezu iz stava 1. ovog člana čini dostupnim klijentu, u svojim poslovnim prostorijama, Pravilnik o tarifama za klijente Službe investicionih usluga Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije i druge akte Banke kojima se utvrđuje poslovanje sa finansijskim instrumentima.

Potpisom ugovorne dokumentacije od strane klijenta, smatraće se da je isti pravovremeno upoznat i saglasan sa svim dostupnim aktima Banke kojima se utvrđuje poslovanje sa finansijskim instrumentima.

(IX) OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI

Član 52.

Odgovornosti Banke biće ograničene na stvarne novčane štete koje su posljedica namjere ili grube nepažnje Banke.

Banka neće biti odgovorna za bilo kakve klijentove gubitke uzrokovane indirektno višom silom, bilo kojim ratom (objavljenim ili ne), političkim nemirima, prirodnim katastrofama, vladinim restrikcijama, pravilima tržišta, otkazivanjem trgovanja, štrajkovima, padu komunikacionih sistema, posebno sistema berzi ili bilo kojim drugim uslovom koji je van kontrole Banke.

Banka nije dužna u ime klijenta obavljati bilo kakve pravne usluge niti će imati ikakvu dužnost ili odgovornost zbog bilo kojeg savjeta ili bilo koje druge izjave klijentu.

Banka ne garantuje, osim ako se na to nije posebno obavezala, da će izvršiti nalog u skladu sa njegovim sadržajem niti da će ispuniti sve ili pojedine obaveze iz naloga ako:

- druga ugovorna strana sa kojom je Banka ugovorila posao ne izvrši svoju obavezu prema Banci, ili
- do neispunjenja obaveza dođe zbog uzroka za koji odgovara druga ugovorna strana, emitent ili institucija čije usluge Banka koristi, a na to je obavezna po pozitivnim propisima ili je uobičajeno korišćenje tih usluga u skladu sa ovim Pravilima i poslovnim običajima koji važe na tržištu i između njegovih učesnika.

Banka ne garantuje za ispunjenje obaveze druge ugovorne strane iz bilo koje transakcije kupovine/prodaje finansijskih instrumenata koja se obavi u skladu sa nalogom.

Banka ne odgovara za slučajeve ako klijent nije pravovremeno i bez odlaganja obavijestio Banku o promjeni imena i prezimena, adrese, brojeva telefona, e-mail adresa ovlašćenih zastupnika i svih drugih promjena podataka koje mogu bitno uticati na izvršenje poslova utvrđenih ovim Pravilima.

Ukoliko Banka na osnovu ispunjenog Upitnika procijeni da usluga trgovanja strukturiranim finansijskim instrumentima nije primjerena za klijenta, isti ima pravo da zatraži i potpiše izjavu o namjeri korištenja investicionih usluga na sopstvenu odgovornost. Svojim potpisom izjave o namjeri korištenja investicionih usluga na sopstvenu odgovornost klijent oslobađa Banku od odgovornosti da ga nije upozorila na rizike i eventualne posljedice povezane s trgovanjem strukturiranim finansijskim instrumentima, nakon procjene Banke o neprikladnosti njegovog profila ulaganja.

Član 53.

Banka ne odgovara za nemogućnost obavljanja poslova iz nadležnosti Službe investicionih usluga u slučajevima kada nastupe objektivne smetnje u obavljanju poslova.

Smetnjama u obavljanju poslova smatraju se svi događaji koji otežavaju ili onemogućavaju obavljanje kastodi poslova:

- nepravovremeno dostavljanje instrukcije od strane klijenta ili dostavljanje nepotpune ili neispravne instrukcije po osnovu kojih bi moglo doći do zakašnjenja ili nemogućnosti ispunjenja dužnosti Banke definisanih Ugovorom;
- opšti rizici ulaganja ili držanja sredstava u zemlji i inostranstvu, uključujući, ali ne ograničavajući se na gubitke koji nastanu zbog političkih rizika ili drugih državnih radnji; propisa

o bankarstvu i sistemu finansijskih instrumenata, uključujući i promjene tržišnih pravila; devalvacije i nestabilnosti; tržišnih uslova koji utiču na uredno izvršavanje transakcija finansijskih instrumenata ili koji utiču na vrijednost sredstava; berzanskih kontrolnih ograničenja, građanskih ili oružanih sukoba, blokade, mehaničkih kvarova, pada kompjuterskog sistema, kvarova opreme, lošeg funkcionisanja komunikacionih medija, smetnjama u poštanskoj usluzi, smetnjama u snadbijevanju električnom energijom ili više sile ili drugih okolnosti van kontrole Banke;

- smetnjama se smatra i prestanak funkcionisanja ili nepravilno funkcionisanje sistema CKDD-a, platnog prometa, SWIFT-a, te globalnih kastodija/sub-kastodija.

Odgovornost Banke ograničena je na tačno postupanje prema primljenim instrukcijama, ali Banka ne garantuje i ne preuzima odgovornost da će izvršenje instrukcije dovesti do očekivanog rezultata, odnosno da će finansijski instrumenti i/ili novčana sredstva koji su predmet instrukcija biti primljeni, iz razloga koji su van kontrole Banke, kao što su, obustava saldiranja, suspenzija trgovanja, poništavanje transakcije.

Banka neće biti odgovorna ni za prava i obaveze proistekle iz vlasništva nad finansijskim instrumentima.

Banka neće dostavljati niti biti odgovorna za dostavu obavještenja emitentu i nadležnom regulatornom tijelu o sticanju i prodaji finansijskih instrumenata za račun klijenta preko i ispod zakonski definisanih procenata.

Klijent prihvata da je svaka komunikacija između klijenta i Banke informativnog karaktera, te da ne predstavlja investicioni savjet i/ili preporuku, osim ako nije drugačije definisano.

(X) SUKOB INTERESA

Član 54.

Banka je obavezna posvetiti posebnu pažnju sprječavanju sukoba interesa prilikom obavljanja investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga.

Osnovno načelo koje Banka primjenjuje u cilju sprječavanja sukoba interesa su načelo aktivnog sprječavanja sukoba interesa i načelo transparentnosti.

Banka donosi i primjenjuje internu Politiku upravljanja sukobima interesa prilikom pružanja investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga u Zapad banci AD – ovlašćenoj kreditnoj instituciji kojom su propisane mjere za sprječavanje nastanka sukoba interesa, a ukoliko sukob interesa nije moguće izbjeći zaposleni Banke dužni su klijentu prije obavljanja posla saopštiti okolnosti koje utiču ili mogu uticati na njihovu nezavisnost i objektivnost.

Član 55.

Banka mora obezbijediti da niko od njenih zaposlenih ne nudi ili daje, traži ili prihvata bilo koji podsticaj koji bi mogao uticati da se postupi suprotno propisanim ili ugovorenim obavezama prema klijentu.

Banka utvrđuje Pravilnik Zapad banke AD – ovlašćene kreditne institucije o zabrani manipulacije i obavezi obavještanja o sumnjama na zloupotrebu tržišta u kojem se detaljno propisuju postupci koji se mogu smatrati zloupotrebom tržišta, kao i obaveze Banke u cilju sprječavanja i otkrivanja istih, a u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala i podzakonskim aktima.

(XI) RJEŠAVANJE SPOROVA

Član 56.

Ugovorne strane su saglasne da će sve eventualne sporove proizašle iz investicionih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga pokušati da riješe sporazumno u skladu sa Pravilnikom o postupanju po prigovorima klijenata, koji propisuje Banka.

U slučaju nemogućnosti mirnog rješavanja spora nadležan je sud prema mjestu sjedišta Banke.

(XII) ZAVRŠNE ODREDBE

Član 57.

Odluku o izmjeni, odnosno dopuni ovih Pravila donosi Upravni odbor Banke.

Član 58.

Banka je u obavezi da ova Pravila kao i svaku izmjenju i dopunu istih, učini dostupnim klijentima i ostalim zainteresovanim stranama.

Pravila i njihove izmjene i dopune dostupne su klijentima u poslovnim prostorijama Banke u kojima se obavljaju poslovi sa finansijskim instrumentima kao i na internet stranici Banke (www.zapadbanka.me).

Član 59.

Ova Pravila su konačna i stupaju na snagu danom donošenja.

Stupanjem na snagu ovih Pravila prestaju da važe Pravila poslovanja Sektora investicionog bankarstva od 26.12.2022. godine i Pravila pružanja investicionih usluga od 28.02.2023. godine.